

УДК 364.022

**ФЕРТИЛЬДІ ЖАСТАҒЫ ӘЙЕЛДЕРДІҢ ДЕНСАУЛЫҒЫН ҚОРҒАУДА
ӘЛЕУМЕТТІК ҚЫЗМЕТКЕРДІҢ РӨЛІ**

Сыдыман Ақмерей Жаңабекқызы

asydyman@mail.ru

Л.Н.Гумилев атындағы ЕҰУ – нің педагогика және психология ғылымдарының PhD

докторы, Астана, Қазақстан

Ғылыми жетекші – А. Исаханова

Денсаулық сақтауды әлеуметтік мекеме ретінде реформалау бұл процеске және қоғамның басқа да институттарына қатысуды білдіреді. Халыққа медициналық және әлеуметтік көмек көрсетуде денсаулық сақтау қызметкерлерінің әлеуметтік қызметкерлермен өзара әрекеттестігі мен өзара байланысы жақсаруда .

Мамандандыруға байланысты медициналық және әлеуметтік қызметкерлер әртүрлі мекемелерде жұмыс істейді : медициналық қызмет көрсетуде (стационарлық және амбулаториялық-емханалық деңгейлерде), әлеуметтік қызметтерде; аралас медициналық және әлеуметтік бөлімдерде; және басқа ұйымдарда қызмет жасайды. Бұл тізімдегі ерекше орынды әлеуметтік бөлім алады.

Әйелдер үшін дағдарыстық орталықтар атқарады, онда әлеуметтік қызметкерлер, медицина қызметкерлері мен психологтар арасындағы ынтымақтастық моделін енгізу мүмкін болды. Бірақ бұл орталықтар ерекше қиын жағдайларда көмек көрсетеді, ал әйелдер өздері үшін үнемі қиын мәселелерге кезігуде және әлеуметтік қызметкердің дағдарыстық жағдайда ғана емес, күнделікті өмірде көмектеріне мұқтаж. Ең алдымен, бұл бала туу

жасындағы әйелдерге қатысты, егер әлеуметтік қызметкер репродуктивті мінез-құлықтың жағымды үлгісін қалыптастыруда және қолдауда елеулі көмек көрсете алатын болса, бұл елеулі үлесін көрсетеді. Денсаулық сақтау саласындағы әлеуметтік қызметкерлерге қойылған кәсіби талаптарға сай әлеуметтік қызметкерлерінің екі тобы болады: -мұқтаждықты бағалау және анықтау бойынша әлеуметтік қызметкер; -үйде әлеуметтік көмек көрсету бойынша әлеуметтік қызметкер.

И.А. Зимняяның пікірі бойынша, кәсіби әлеуметтік жұмыскердің профессиограммасын құру кезінде кем дегенде үш негізге сүйену керек. Біріншісі, әлеуметтік жұмыскердің тұлғалық мінезімен сәйкес келеді. Мұнда анықтаушы критерий ретінде тұлғаның аталған мамандық түріне гуманистік сәйкестігін, бейімдігін айтуға болады. Екіншісі – әлеуметтік жұмыскердің құзыреттілігі, яғни мұнда маманның тек өз саласы бойынша ғана емес, сол саламен тікелей немесе жанама байланысы бар басқа да салалардан әлеуметтік білімі мен қабілеттері болуы тиіс. Үшіншісі – ол әлеуметтік жұмыскердің адамдармен қарым-қатынас кезіндегі әр түрлі жағдайда тұлғааралық және конвенционалды қатынас орната білу қабілетіне негізделеді.

Е.И. Холостова қалыптастырған әлеуметтік жұмыскерге деген талаптар медициналық-әлеуметтік жұмыс саласындағы мамандарға да қажетті болып табылады. Автордың ойынша, әлеуметтік жұмыскердің:

- психология, физиология, экономика, құқық, информатика және басқа да салаларда жақсы кәсіби дайындығы мен білімі болуы қажет;
- жалпы жоғары мәдениет иесі болуы керек;
- қазіргі кездегі саяси, әлеуметтік және экономикалық процесстер туралы ақпараты, халықтың түрлі әлеуметтік топтарынан хабары болуы керек;
- белгілі бір әлеуметтік бейімі болуы керек;
- кәсіби амалы, айналасындағылардың сенімі мен көңілін жаулап алу, кәсіби құпияны сақтай білу сияқты қасиеттері болуы тиіс;
- эмоционалды тұрақты, сабырлы, сыпайы бола отырып, өз міндетін адамгершілікпен атқара білуі керек;
- күтпеген жағдайларда шешім қабылдап, өз ойын нақты жүйелеп, оны сауатты түрде жеткізе білуі керек.

ШЖҚ «№4 қалалық емхана» КМК өзінің құзыреттілік шеңберінде бекітілген тұрғындарға белсенді көмек пен қолдау көрсететін әлеуметтік жұмыс және психология бойынша білікті мамандар қызмет етеді. Қазіргі таңда Орталық штаттыңда 5 – әлеуметтік қызметкер мен 3 психолог, сонымен бірге отбасылық кеңес беру және қауіп-қатер тобындағы жүкті әйелдер мен 0-5жастағы балалары бар үйлерге кіріп-шығу бойынша маман бар. Өзінің қызмет аясында мамандар өз жұмысын жеке, топпен жұмыс деңгейінде атқарады, сонымен қатар керек болған жағдайда отбасыларға патронаж өткізеді. Жағдайды бағалайды, тәуекел мен мәселені шешеді және көмек көрсетеді. Ведомства аралық, сектор аралық жұмыс және қиын жағдайда қалған азаматтар мен науқастарға көмек көрсету жөніндегі мемлекеттік және мемлекеттік емес ұйымдармен жұмыс жүргізіледі.

Осы мақалада біз әйелдіңрепродуктивті денсаулығын сақтау, дәрігерлік амбулатория жұмыс істейтін әлеуметтік қызметкерлер маңыздылығын қарастырамыз.

Денсаулық сақтау министрлігінің 2012 жылдың 3 шілдесінде №452 «Жүкті әйелдерге, босанған әйелдерге, босану жасындағы әйелдерге медициналық көмек көрсетуді жақсарту шаралары туралы» шығарылған бұйрығы бойынша оған сәйкес амбулаториялық-емханалық мекемелерде аудандық дәрігерлер, дәрігерлік амбулаториялар, педиатрлар, акушер-гинекологтар және міндетті гинекологтар зерттеу нәтижелері бойынша босану жасындағы әйелдердің динамикалық байқау топтарын құрады. Әлеуметтік тәуекел тобына жасы (15-49 жас) бала туатын әйелдер қамтиды. №5 бала туатын жастағы әйелдер тобы динамикалық байқау. 5-ші топтағы әйелдердің медициналық қызметкерлері мен әлеуметтік көмек көрсетуі ұрпақты болу мінез-құлқын әлеуметтендіру және балаларды туу мен тәрбиелеу үшін қажетті жағдайларды жасауды әлеуметтік қызметкерлер қамтамасыз

етеді. Әлеуметтік тәуекел тобындағы әйелдер үшін жалғызбасты аналар, жас аналар (18 жасқа дейін), көп балалы әйелдер, әлеуметтік қорғалмаған және аз қамтылған отбасылар және басқалар бар. Жүйелерін әзірлеуге және іске асыруға әйелдердің бесінші команда үшін тұрақты және жүйелі қолдау ұйымдастырудың әлеуметтік қызметкердің рөлі оң репродуктивті мінез-құлық туралы өте маңызды.

5-топтағы ФЖӘ жұмысында әлеуметтік қызметкер :

- ✓ бесінші топтағы әйелдерге әлеуметтік-психологиялық көмек көрсетеді ;
- ✓ отбасының әлеуметтік-психологиялық мәселелерін анықтау үшін үйде әлеуметтік қамқорлықты жүргізеді ;
- ✓ әйелдердің ұрпақты болу денсаулығына , сондай-ақ тәуекел факторларына, әлеуметтік маңызы бар аурулардың алдын алуға және зардаптарына байланысты көмек көрсетеді;
- ✓ (тіркеу бала жәрдемақы мәселе, 1 жылға дейін бала күтімі, және басқа да әлеуметтік төлемдері бойынша) әлеуметтік және құқықтық кеңес беру;
- ✓ әлеуметтік қорғау мекемелерінде тіркеуге ықпал етеді (Аналар үйі, Балалар үйі және т.б.);
- ✓ белсенді тобының 5-топтағы әйелдерге жан-жақты әлеуметтік көмек көрсетуге учаскелік дәрігерлер, медициналық психологтар, құқықтық клиникаларда, әлеуметтік қорғау ұйымдарының мемлекетпен, ҮЕҰ, қайырымдылық ұйымдармен ынтымақтастық жасайды.

Осылайша, 5-топтағы фертильді жастағы әйелдермен жұмыс істеудегі әлеуметтік жұмыс әдісі: әлеуметтік араласу, науқастың проблемалары мен қажеттіліктерін жан-жақты бағалау, тәуекел факторларының дәрежесін, әлеуметтік диагностика, кеңес беру, әлеуметтік бақылау және отбасын қолдау.

Әлеуметтік қызметкер зиян келтіруі мүмкін, себебі әлеуметтік денсаулық сақтау жүйесінің арасындағы делдал ретінде қызметкері, мен әйелдер бар, онда нақты өмірлік жағдайларда, өз жұмысында назарға әсіресе олардың медициналық және әлеуметтік мәртебесін алуы тиіс және оны төмендету үшін көмектесетін әлеуметтік факторлармен күресуге мағызы зор. ФЖӘ бесінші тобымен жұмыс Әлеуметтік адал қызметкері және қиын жағдайларда, халықтың осал топтары үшін медициналық және әлеуметтік қолдау аспектілерін білуі тиіс.

Осылайша, адам денсаулығының жай-күйіне елеулі әсер ететін факторлар жиынтығы бар, бірақ медицина қызметкерлерінің күш-жігері арқылы түзетілмейтін, өйткені бұл олардың қызмет субъектісінің бөлігі болып табылмайды және арнайы білім мен дағдыларды талап етеді. Дилемма медициналық қызмет көрсету процесінде әлеуметтік қызметкерді қосу арқылы шешіледі.

Әдебиеттер тізімі:

1. Халық денсаулығы және денсаулық сақтау жүйесі туралы Қазақстан Республикасының 2009 жылғы 18 қыркүйектегі N 193-IV Кодексі.
2. [Ана мен бала денсаулығын сақтау саласында медициналық көмекті жетілдіру бойынша шаралар туралы](#) Қазақстан Республикасы Денсаулық сақтау министрінің 2011 жылғы 31 наурыздағы № 164 Бұйрығы.
3. <http://emhana4.kz> Астана қ. Әкімдігінің ШЖҚ «№4 қалалық емхана» КМК ресми сайты.